

מדינת יהודית בדרן

בס"ד, גליון מס' 35 ("מי בא" 238) – י"ב סיון התשפ"ו

עידן סיון

"שנת גאולי"

הביטוי הזה מדברי ישעיהו (סג,ד), מעורר לחשוב שתהליך הגאולה, לנושאי השונים המתפתחים, מתפרס לאורך השנה, ובכל חדש לפי עניינו, עולה ומאיר שלב מסויים בגאולה הכללית, אליו בפרט "מסוגל" החדש. יתכן שיבואו השלבים ברצף, בשנה אחת, אבל יתכן גם לדבֵר על פרקי זמן ממושכים יותר, על "עידנים" המקבילים לחדשי השנה, בהם נמצא בראש-סדר-היום נושא-גאולה מסויים המתאים במיוחד לאופי אחד החדשים, כך שנוכל להתבטא – כפי שאכן עושים אנו לא אחת ולא שנים בגליונות אלו – שמדינת ישראל העכשוית (לדורותיה) מצויה כולה בעידן אייר, ומתבקשת להכנס לעידן סיון.

בקיום כלליים נראה, שניסן, הראש-וראשון לגאולה, בו יצאנו ממצרים ובו עתידים אנו להיגאל (כדעת ר' יהושע), עיקר עניינו גאולה מן הגלות בהופעת "גואל ראשון", זה משה (שעתיד גם "להתלבש" בגואל אחרון, זה משיח, כדאיתא). בניסן מתרחשת לידת העם, "גוי מקרב גוי", והוא על-כן ראש השנה למלכות ישראל היוצאת לאויר העולם ופטורה משעבוד מלכויות.

את גאולת ניסן מכין אדר הסמוך-לו-מלפניו, בו (כנראה) קבדה העבודה במצרים עד ללא-נשוא, ובדור אחר בו עמד המן להשמיד להרוג ולאבד עד שנתלה (בניסן), ואף לעתיד, "אם אין ישראל עושים תשובה (מעצמם) הקב"ה מעמיד עליהם מלך קשה כהמן, ועושים תשובה ונגאלים", כדברי ר' יהושע בפרק "חלק" (- מה שניתן אולי בדורותינו להקביל לשואה האיומה), ובאדר גם נאספים השקלים לקראת ניסן.

עידן אייר יתאפיין ברפואה ממצוקות ומרירות הגלות, ובדרך ארץ שקדמה לתורה (שעל כן בו סופרים ומכלילים-מאזנים את המדות זו בזו, ומתקנים את תלמידי ר' עקיבא הראשונים שלא נהגו כבוד זה בזה ומתו בימי הספירה (וכן "העומר שם מדה (=מ"ט) הוא"). ויש במשמע "דרך ארץ" גם דרך ארץ ישראל (הקדושה המקיפה את הקדושות הפנימיות יותר) – "מקום מרעה" שמן ודשן להעלות זיו על הפנים, ו"לקחת זמן" להרהור-חפשי אודות המשך הדרך (כמבואר בגליונות קודמים). וכן המן שהחל לרדת באייר הוא "לחם אבירים" - "מאכל בריאות". משום כך רואים אנו ב"מצב המדינה" הנוכחית עידן איירי (ולא-במקרה בו חלים חגי המדינה).

עידן **סיון** בו ניתנה התורה, הוא כמובן עידן **המהפכה הרוחנית**, אשר בוא תבוא במהרה בימינו. עידן **תמוז** בו הבקעה העיר, הוא העידן בו תתגלה מחדש קדושת **ירושלים** (= **יראה שלמה**) העוטפת את **קדושת המקדש** הפנימית יותר, אשר היא עניינו של עידן **אב**, בו חרב הבית ובו עתיד הוא להבנות (בט"ו בו, כפשוטו לשון המשנה בסוף תענית, ואכהמ"ל).

ואילו עידן **אלול** הוא (במקביל לאדר) חדש הרחמים והתשובה, המכין את עידן **תשרי** שהוא הראש לגאולת **האדם** שנברא בתשרי, ולדעת ר' אליעזר בו עתידה להתחיל גם גאולת ישראל כבכור בעמים. בהתאם לכך נוכל לשער שמרחשון (כאייר) נועד להבראת הגשמיות, הארציות והמדינאות בכלל, **כסלו** (במקביל לסיון) להשפעת אור התורה השייכת לגויים (- "המהפכה הרביעית", ודי למבין), **טבת** לחיזוק מדת היראה (והראיה), ו**שבט** לנהירת הגויים אל המקדש שבראש הרים (במקביל לתמוז ואב).

מתן תורה בסיון

אבל כיום מבקשים אנו להתרכז בעניינו של סיון, בו אנו עומדים. כפי שבא בתפילה, שבועות הוא "זמן מתן תורתנו", וכך המנהג רווח בישראל מקדמת דנא – לפחות מאז ראשית הגלות – לראות במתן תורה את עיקר עניינו של החג, וזאת על-אף שבתורה הוא "חג (סיום) הקציר", ו"יום הביכורים" בו קרבים במקדש **שתי הלחם** מן החטים החדשות, בעוד שמתן תורה לא נזכר בו בפירוש (אולי בכדי שלא יעלה רושם שהעיסוק בתורה משוייך לזמן מסויים ואין מחוייבים בו בכל ימות השנה...), אלא עולה כידוע מחשבונם של רבותינו בפרשת "בחדש השלישי".

יש גם לזכור שקיימים עוד שני ימי מתן תורה בשנה – יום הכפורים בו ניתנו לוחות אחרונות מידי משה היורד (בשלישית) מן ההר (וראו במשנה סוף תענית שמשום כך מכוּנה יום כפורים "יום מתן תורה!"), ויום הפורים, בו "קיימו (היהודים מאהבת הנס ברצון את) מה שקבלו כבר" מסיני (בכפיית הר כגיגית), וכדברי חז"ל הידועים. מקובל לומר שמתן לוחות **שניות**, בהם נכתב נוסח הדברות שב**משנה** תורה, הוא מתן תורה שבעל פה שעיקרה **המשנה**, ואילו פורים הוא מתן **התלמוד** וחידושי תורה בכלל, הדורשים התמסרות של אהבה והזדהות, מה שהחל מעת שפסקה הנבואה.

ומכל מקום, כאמור, מנהג ישראל קובע את שבועות שבסיון בו ניתנו הדברות (והתורה שבכתב כולה), ואותו לבדו, כ"יום מתן תורה" סתם. ויש לשאול: הרי לוחות ראשונות נשתברו בעקבות מעשה העגל (ומשום כך לא נאמר בהם "טוב" במובן של קיום, כמו בלוחות אחרונות – ראו בבא קמא נה, א), ואם כן הם (במונחי הקבלה) לכאורה בגדר "אורות מרובים (ותקיפים) דתוהו" שלא נתיישבו בכלים (המועטים) אלא שברו אותם לניצוצות שנתפזרו?! משה רבינו ה"קרוב לשמים", "שלא היה תחת כפת הרקיע במעשה העגל" (כלשון רבינו צדוק הכהן), הוא לבדו יכול להחזיק מעמד בבחינה זו הגבוהה [וכפי שאכן לימדנו חז"ל ששרשו הקדמון בדור המבול (- "**בשגם זה משה**")], וחכמי הקבלה דרשו "מן המים **משיתיהו – שמי תהו**"], אבל מה נשאר **לנו** – כל ישראל שחטאו בעגל, "החטא הקדמון הישראלי" שהחזיר את גזירת המיתה (ורק משה "לא מת") – מן הלוחות הראשונות, והאם לא מוטב היה להתרכז בלוחות שניות, במשנה ובתלמוד?!

שלשה דברים שעשה משה מדעתו

במידה מסויימת אולי נכון לומר, בכל הזהירות המתבקשת, שהפער בין מדרגת משה לבין מצב העם, הוא שגרם לשבירה. משה בידעו את מצב העם הוסיף להם מדעתו יום אחד לפרישה, והוא עצמו פרש מן האשה מדעתו בעקבות סיני [וכידוע האשה היא משל-מייצג ל**מציאות** בכלל – "**מצא-אשה**" – בעוד ש**משה** מייצג את **המהות**]. וכך משה פרש מן העם ונתכסה בענן שבעת ימים בכדי להכנס למחנה שכינה (ראו יומא ג;ד), והשתהותו מלרדת גרמה למעשה העגל ולשבירת הלוחות שעשה מדעתו.

אבל אנו, כל ישראל, "לא מוותרים על (בחינת) משה" ועל הלוחות הראשונים גם-אם-נשברו, ומתרכזים באירוע נורא-ההוד, החד-פעמי של סיני (גם אם נרתענו בו לאחורינו ופרחה נשמתנו); ניחא לנו בשברי לוחות הראשונים שגם הם מונחים בארון כברי רבותינו, ובכל אחד מאתנו חי וקיים "ניצוץ משה" שהוא העיקר המכונן את כל תורות-ההמשך, ובלעדיו גם הם לא יתקיימו בידינו!

ששי ושביעי בסיון

בסופו של דבר בשבת ניתנה תורה, בשביעי בסיון כדעת ר' יוסי. והנה ששי ושביעי הם כיום-אחד, כפי שעולה מפרשת **המן** שירד "דבר יום ביומו", ובששי נלקט לחם משנה הנאכל בשבת. הששי הוא יום ההכנה (**ו-הכן** הכתוב ביוסף הצדיק, שמדתו יסוד-משפיע), ושבת-מנוחה היא התכלית – דוד השביעי שנועד להיות "איש מנוחה" (כפי שנקרא שלמה בנו בונה המקדש, ושלימותו במשיח); התורה כבר נתונה "בתוך מעיו" והלכה כמותו בכל מקום, בו ובמדינתו מתממשת התורה בפועל ומתקבלת בטוב, כמו-מאליו בידי שמים. בחינת **בעל תשובה** שהופך הכל לזכויות, ומשיב את הכל ל**שבת** הקדומה שבשרש הבריאה.

בפועל חוגגים אנו את מתן תורה בששי, ביום החמשים לספירה ככתוב, מה שאומר ששואפים לתורת צדיקים (כיוסף הצדיק החי וכמשה שעצמות יוסף עימו) שעיקרה **בסור מרע**, "תהי צדיק ואל תהי רשע", אכן קיימת גם שאיפה לתורת בעלי תשובה שעיקרה **עשה טוב**, תורת דוד המלך החסיד שהקים עולה של תשובה מאהבה המהפכת את הרע עצמו ל**טוב מאד** (ואת המות לחיים, כפי שדרשו **מאד-מות**), וכאשר נסמך שבת לשבועות (כמו בשנה זו, התשפ"ו), שקביעותה כשנה ראשונה של מעמד סיני), מתנוצצת גם בחינה זו, ונמצאת השבת כהמשך מתן תורה בבחינת דוד.

איחוד ששי ושביעי

ומתבקש מאד לאחד את שתי הבחינות האמורות, כפי שחזה יחזקאל את איחוד עץ יוסף ועץ יהודה לעץ אחד, משמע חיבור מושלם בין הצדיק ובעל התשובה, בין היסוד והמלכות, המשפיע והמקבל, האיש והאשה, "והיו לבשר אחד" ממש, "שויים בקומתם" וכלולים זה בזה בייחוד שלם.

ויתכן לומר בזה דבר חדש: הנה אמרו חכמים (שבת פז,א) שלדברי הכל בשבת ניתנה תורה, כי אין אומרים **זכור** (את יום השבת) אלא בעיצומו של יום. ונשאלת שאלת-תם: ומה אם לא היה משה מוסיף יום אחד מדעתו? הרי נמצאת אז התורה נתונה בששי?!

ונראה כי היתה אז התורה נתונה **בסוף יום הששי** הנוגע בשבת, בזמן הקידוש (הנלמד מ"זכור"), ובזמן חיתום הבריאה ב"טוב מאד". והיו נפתחים השמים עד

שלילה כיום יאיר, ומתחברים לאחדים כ הזוגות האמורים בייחוד מופלא שהכל-
 בו ואין כיוצא בו!
 וכך ניתן לתאר את מתן **התורה החדשה**, תורת משיח שמגיע זמנו להיגלות
 בדורנו, שכלולה לגמרי בתורה שבכתב ושבעל-פה בשוויון-קומה; השמים והארץ,
 החול והקדש, המהות והמציאות מתחברים לגמרי, כתכלית הכוונה.
 ואכן כך מקובלנו, **שהמשיח** (עם כל מעלתו המופלאה – "ירום ממשה" כלשון
 חז"ל, או "קרוב למשה" כלשון הרמב"ם) **לא יפרוש כלל מן האשה** אלא יהא נטוע
 בשתי רגליו במרחבי המציאות! [ובנוסח אחר – גם הוא נאמר בספרים הקדושים
 – "ראשו משל משה ולבו משל דוד"]. ובפי הרבי מלובביץ': הגאולה השלימה
 תבוא באופן של אורות תקיפים דתוהו, שיתיישבו בכלים רחבים וגמישים של
 תיקון.

ואשרי המצפה ויגיע ויראה!